

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | **1.2014**

NORDISK SAMTIDSPOESI- FESTIVAL **ROLF JACOBSEN- DAGENE**

Hamar | 6.–9. mars 2014

Programmet vedlagt

– se også

samtidspoesifestival.no

Hemmelig liv

60 år etter

side 7

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:
Gunnar Brox Haugen (leder)
Steinar Laberg (nestleder)
Olav Skipnes (kasserer)
Gunvor Sjølie (sekretær)
Hanne Lillebo (styremedlem)
Anne Lillevold Jacobsen (varamedlem)
Margret Eylands (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:
Gunnar Brox Haugen
Steinar Laberg
Hanne Lillebo

Design: AVRANDEN&CO
Trykk: Allkopi
Opplag: 400

Redaksjonen takker de som har bidratt til dette nummeret av *Signaler*.

Stoff til neste nummer må være sendt redaksjonen innen 1. august:
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHOLD

- 3** Lederen har ordet
- 4** Mitt Rolf Jacobsen-dikt: Durita Brattaberg velger «Vent på meg»/«Bíða eftir mær»
- 7** Asbjørn Aarnes: En virkelig dikter
- 10** Odd Solumsmoen: En kresen dikter
- 12** Paal Brekke: Rolf Jacobsens nye dikt
- 14** Ola Jonsmoen: På bakgardsfest med Rolf Jacobsen
- 20** Notiser
Steinar Laberg: Samtale mellom ord og bilde
- 22** Salg av bøker, plakat og tresnitt

LEDEREN HAR ORDET

Rolf Jacobsens Venner leverte i oktober 2013 et notat til kultursjefen i Hamar kommune. Her ble det skissert planer for et framtidig Rolf Jacobsen-senter med utgangspunkt i Jacobsens leilighet i Skappels gate 2. I hovedsak bygger dette på planene som RJV la fram for kommunen og fylkeskommunen allerede i slutten av 1990-årene.

18. desember vedtok kommunestyret å bevilge kr 50 000 til «Prosjekt Rolf Jacobsen / Skappels gate 2». Videre ble følgende forslag vedtatt: «Skappels gate 2, dikteren Rolf Jacobsens hjem på Hamar, er et viktig kulturminne. Kommunestyret ber om at det igangsettes en utredning om bygningsmessig status og ulike alternativer for å drifte bygningen på en måte som sikrer ivaretakelsen av denne delen av Hamars kulturarv.»

Formannskapet var på befaring i Skappels gate 2 15. januar. Der fikk de en orientering om både husets historie og venneforeningens arbeid. Vi er optimistiske og håper kommunestyrevedtaket i desember er starten på et økt politisk engasjement for dikterhjemmet i et av Hamars eldste hus.

Hamar kulturhus står ferdig og tas i bruk i disse dager. Salene i huset har fått navn etter kjente kulturpersoner fra Hamar-regionen, og klubbscena i første etasje med biblioteket og restauranten som nærmeste naboyer, heter *Rolf Jacobsen*. Her vil Litteraturscena holde til, og ellers blir dette en sal med muligheter for allsidig bruk. Alle salene i kulturhuset vil i løpet av våren 2014 få egne «dåpsarrangementer», og RJV deltar i planleggingen av arrangementet som skal være i Rolf Jacobsen-salen. Dato er foreløpig ikke bestemt.

Årets Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene nærmer seg. Vi gløder oss til igjen å innta Hamar Teater i Strandgata 23, slik vi har gjort siden festivalen startet i 2007.

Her har vi greid å skape et helt særegent festivalmiljø, mye takket være det storartede samarbeidet vi har med Turnékompaniet (søsknene Kippersund). Det er uvisst hva som vil skje med denne bygningen, og om vi også kan få arrangere poesifestival der i årene som kommer. Vi håper det beste for byens alternative scene og at vi også i 2015 kan invitere til festival i Hamar Teater. Men nå står først 2014-festivalen for tur! Litteraturseminaret under festivalen har denne gang barnelyrikk som tema, andre programposter kan dere lese om i vedlagte program og på festivalens nettsider: www.samtidspoesifestival.no

Rolf Jacobsen for sjuende fortsetter dette skoleåret, også i år er prosjektet et samarbeid mellom RJV, Høgskolen i Hedmark og Den kulturelle skolesekken i Hamar kommune. Alle kommunens sjundeklassinger skal få møte Rolf Jacobsens poesi under et besøk i Skappels gate 2. Sammen med Turnéorganisasjon for Hedmark arbeider RJV også for å utvikle et undervisningsopplegg om Rolf Jacobsen for sjundeklassinger i Hedmark fylke.

Det er i år siden *Hemmelig liv* ble utgitt, diktsamlingen som Rolf Jacobsen selv kalte sitt andre gjennombrudd, og som blant annet inneholder diktene «Pavane», «Lyktestolpen», «Den ensomme veranda», «Tømmer», «Mørk saga» og «Landskap med gravemaskiner». Danske Poul Borum mente den var Jacobsens egentlige gjennombrudd; «de gode digte er i overtal, og hele bogen er skrevet på et overskud af humor og ømhed». Vi markerer jubileet med å trykke opp igjen tre av anmeldelsene fra 1954, og anbefaler samtidig et gjensyn med denne flotte diktsamlingen.

Vi ses på festival i mars!

GUNNAR BROX HAUGEN

MITT ROLF JACOBSEN-DIKT

Denne gangen har utfordringen gått til Durita Brattaberg, kulturhusleder i Hamar kulturhus. Mange kjenner henne også fra RingsakerOperaen, der hun i flere år var operasjef. Durita Brattaberg er fra Færøyene, og valget hennes falt på et av Jacobsens dikt som også finnes i færøysk språkdrakt: «Vent på meg» / «Bíða eftir mær».

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Durita Brattaberg velger dikt

Karsten Hoydal (1912–90) er født i Tórshavn på Færøyene. Han tok landbruks- og fiskeritildelte i Danmark og jobbet senere for blant andre FN i Ecuador. Som politiker representerte han Tjóðveldisflokkurin (Republikanerne) og var blant annet medlem av Færøyenes landsstyre- og lagting. Hoydal var også initiativtaker og medstifter av Mentunargrunnur Føroya (Færøernes kulturfond) i 1946. Han debuterte i 1946 og utga tre diktsamlinger. I tillegg er han kjent for sine mange nasjonale sangskatter.

Det skjønnlitterære forfatterskapet inngår som et betydningsfullt ledd i den mangfoldige virksomheten hans. Diktene er preget av fantasi og gir spesielt maktfulle uttrykk for dikterens varme, ofte ekstatiske naturfølelse som både omfatter hans forhold til det hjemlige jordnære og det kosmiske. Et tema i diktene er motsetningen mellom lys og mørke, håp og destruksjon. Karakteristisk for poesien hans er en rik naturmetaforikk og en undrende, men også kritisk holdning til natur og vitenskap. Karsten Hoydal var en betydningsfull kulturpersonlighet, litteratur- og kunstkritiker, tidsskriftredaktør m.m. Han oversatte og gjendiktet blant andre Tom

Kristensen, Frederico García Lorca, Pablo Neruda og Walt Whitman til færøysk. (Kilde: Den Store Danske Gyldendal)

Og han gjendiktet Rolf Jacobsen. Boken *Frændarøddir* (1977) inneholder Hoydals gjendiktninger av de islandske forfatterne Einar Bragi og Stéfan Hörður Grímsson og de norske forfatterne Rolf Jacobsen og Knut Ødegård. I *Frændarøddir* beskriver Hoydal et besøk han og kona gjorde sammen med Knut Ødegård hos Rolf Jacobsen på Hamar i august 1974. På en gåtur langs Mjøsa, som Hoydal syntes var så stort som et hav, fortalte Jacobsen om domkirkeruinene, og om Sigrid Undset og boken hun har skrevet om Olav Audunsson. Hoydal glemmer aldri Jacobsens helt spesielle formidlingsevne – myk, litt forsiktig – og de mange vakre fortellingene mens de spaserte der ute på Domkirkeodden. Hoydal skriver videre at når man leser Rolf Jacobsens dikt, får man ofte følelsen av at dikteren står ved siden av en og hvisker en i øret vakre og dyptgående bilder av mennesket og dets kompliserte eksistens i vår tid.

Diktet jeg har valgt, er høyst aktuelt også for vår tid.

Vent på meg

Vent på meg sier sneglen. Ta det litt rolig da.
Og se dere for. Jeg er våt på bena.

Ho-ho sier gjøken, blåser i sitt horn.
Vent vent. Det er noe vi har glemt.

Vent litt på meg sier sneskavlen på fjellet. Jeg
må smelte først.

Heihei vent nå roper vinden, det kommer et
lavtrykk til
og jeg skal velte en lysmast i Valsøyfjord.

Vent vent på meg sier barnet ditt. Jeg ser deg
ikke
lenger. Jeg er redd.

Vent mine venner vent sier gamle Jorden. Jeg
har
mine tider å passe. Mange land som skal ha
sitt daglige lys.

Vent på oss sier de fillete og de sultne folkene.
Alt
på jorden hører jo dere til. Tenn iallfall en
lampe
så vi kan se hvor vi er.

Vent på oss sier ordene. Ikke så fort. Dette
skal bli et dikt.

Bíða eftir mær

Bíða eftir mær sigur snigulin. Hav ikki
sovordan skund.
Og hygg niður fyr teg. Eg eri vátur um beinini.

Ho-Ho sigur geykurin, blæsur í horn sitt.
Bíða Bíða. Vit hava gloymt okkurt.

Bíða eitt sindur eftir mær sigur skalvurin á
fjallinum. Eg má
fyrst bráðna.

Heihei bíða nú rópar vindurin, eitt lágtrýst
kemur afturat og
eg skal koyra ein ljóssteypa um koll í Valsøfirði.

Bíða eftir mær sigur barn títt. Eg síggji teg ikki
longur. Eg eri bangin.

Bíðið vinir míni bíðið sigur gamla jørðin. Eg
havi
tíðir míni at rökja. Nógv lond sum skulu hava
sitt dagliga ljós.

Bíðið eftir okkum siga tey illa kløddu og
svongu fólkini. Alt
á jørðini er tykkara ogn. Tendrið í hvussu er
eitt ljós
so vit kunnu síggja hvor vit eru.

Bíðið eftir okkum siga orðini. Havið ikki
sovordan skund.
Hetta skal verða ein yrking.

(GJENDIKTET AV KARSTEN HOYDAL)

ROLF JACOBSEN
HEMME LIG
LIV
DIKT

GYLDENDAL NORSK FORLAG

En virkelig dikter

Allerede i Rolf Jacobsens debutbok *Jord og jern*, som kom i 1933, kunne man merke et særpreget lyrisk talent. Man møtte en dikter som gav inntrykk av å ha tenkt alvorlig over diktekunstens problemer, både de formelle og rent menneskelige. Det var en eksperimenterende lyriker, sterkt oppatt av modernistiske ideer – egentlig var vel Jacobsen den første modernist i norsk lyrikk – men man skjønte straks at det mer var et bestemt sinnelag enn en uttrykksmåte, en teknikk, han søkte.

De to diktsamlinger som er kommet siden debutboken, *Vrimmel* i 1935 og *Fjern tog* i 1951, har i høy grad bekreftet dette positive inntrykk. Hans talent har vært i stadig vekst, klarere og klarere er hans egenart kommet frem, og for hver gang er versets problemer blitt løst på en mer tilfredsstillende måte.

I denne nye samlingen, *Hemmelig liv*, fremtrer Rolf Jacobsen som en moden lyriker, ennå noe ujevn, men med glimt av det usedvanlige. Bare åpningsdiktet er nok til å placere ham i særklassen av våre nulevende lyrikere. Man må gå til Emil Boyson, Claes Gill, Herman Wildenvey, Alf Larsen eller Gunnar Reiss-Andersen for å finne noe bedre. Det er i disse linjer en enestående rytmeforståelse og et besettende syn:

Pavanen, denne sære påfugldansen som infantinnen Isabella danset med don Juan Fernandez av Castilien den siste natt før døden gjestet slottet – likblek og merket alt av kalde finger men kledd i påfuglprakt og med de stive bizarre skritt som om de alt var døde

– den samme dans som Spanias dronning
danset med hjertet tungt av frykt og halvt
forstenet
av tung brokade, pomp og etikette
lik hård emalje om det ville hjertet,
– er det den samme dans som havet danser
med skyene derute, denne stumme
forstente lek med skyers påfuglhaller
og havets brutte skritt i tung brokade
mot øde himmelhvelv – slik danser havet
til dump musikk en ødselig dans med skyer.

Det finnes nok dikt hvor Jacobsen ennå tumler med ideer, meninger, mer enn med syner, men jeg synes at han kommer forbausende godt fra det, selv der hvor han nokså åpent går til felts mot ting i tiden, som teknikk og videnskap. Saken er at ingenting kan bli helt abstrakt og alminnelig for hans blikk. Ser han for eksempel en gravemaskin, blir den straks et fabeldyr, og selv «Fluen i teleskopet» legger ingen demper på gleden ved å lese Jacobsens diktsamling. Man tilgir ham også at han, men noen arbeidere, litt asetylén og en flau reklameplakat om Skotsk Whisky, ødelegger «Den ensomme veranda» – denne yndige veranda «som aldri noe menneske hadde satt sin fot på / fordi det var så dypt ned og så kaldt derute» – og som i stille søndags ettermiddagstimer «tenkte hvorfor kan ikke den gode Gud hjelpe mig, / han er jo også høyt oppe / og han kunde bruke mig som en liten hylle til å legge sine små ting på». Som et uvesentlig intermesso må man også betrakte «Piken på boblen», men hun blir jo borte ganske av seg selv – blant svanene.

«Butikk-kvartalet» er et halvt humoristisk dikt, men man stanser ved det og leser det om igjen. La oss følge trollmannen på hans vandring: Først kommer han til glassbutikken hvor man «selger usynlige varer» som «pinkler som spinettmusikk / og er skjøre som bobler av tang». Så er det isenkramhandleren hvor de hellige kar troner, og garnhandleren:

Garnhandelen er vår lille kafé
for kjærlighetsaffærer. Den tjener derfor
livets bevarelse.
Det kan være adskillig omfavnelse
i blanke strikkepinner
og dyp hengivelse
i en jumper og et grønt skjerf.

Tilslutt et besøk i farvehandelen som «ut-leverer jordens hemmelige medisiner, / gul oker, terpentin og blå leire». Her får man høre historien om en farvehandler som ektet en garnjomfru:

Det var en farvehandler en gang
som ektet en garnjomfru. De ble
et edelt gobelin
og meget gamle. Vevde sig i hverandre
med lyse og mørke tråder til et billede av
hjorter
under eketrær, og grånet sammen
i sølv og grønt.

Men det er først mot slutten av boken at det vidunderlige virkelig setter inn for alvor. Her toner det fra alle kanter i et selsomt kor – her mumles latinske bønner, her synger sirenene – mens landskap etter landskap – månemarkør – rulles opp for det indre øye, og man griper seg i å spørre, med forfatteren, for liksom å undersøke hvor dypt forhekelsen går:

Vet jeg hva virkeligheten er?

ASBJØRN AARNES (1923–2013) var professor i europeisk litteraturhistorie ved Universitetet i Oslo. Han skrev en rekke bøker om norsk og fransk litteratur, bl.a. *Stadier i fransk idéliv* (1998), *Poesien hos Olav Nygård. Et dikteralbum* (2004) og *Lyset i nord. Et Snorre-album* (2008), samt oversatte flere franske og tyske forfattere. Aarnes var redaktør av Thorleif Dahls Kulturbibliotek og preses i Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur. I 1967 redigerte han sammen med Emil Boyson Rolf Jacobsens *Dikt i utvalg* til Jacobsens 60-årsdag.

To av disse diktene heter «Sorgfulle tårn» og «Midtsommernattens lys». Man skal feste seg ved disse, særlig det siste, for det er lenge mellom hver gang noe slikt blir til:

Midtsommernatten er ikke en riktig natt,
det er en galskap i den, en is rundt hjertet
fra en angst ute bak skogene et sted,
noen som vil skrike men kan ikke få frem
et ord.

Måltrostens vanviddsfløyte
törster etter salighet men kan ikke få den.
Lyset er fylt av noen som vil gråte i det,
som har lagt blomstene igjen på marken
og skjuler det hvite ansikt i hendene.

Midtsommernattens lys
skirrer bak skogene og over sjøenes is
som de glitrende øynene på den avsindige,
som steg og steg svimlende gjennem sol
og blomsternes rök, men kjenner først i natt
i denne time i sitt kjøds begjær
at han er av dødens ætt.

For å hente frem disse skatter har nok
dikteren måttet både dypt ned og høyt opp, og
man føler takknemlighet fordi han har satt oss
istand til å gjøre hans åndelige eventyr etter.
Hemmelig liv er en diktsamling som høyner
begrepet poesi.

►
Mellem oss sagt – var et nyhetsbrev Gyldendal sendte ut til landets bokhandlere for å informere om forlagets nyeste utgivelser. 6. oktober 1954 ble fire bøker presentert: Størst oppmerksomhet fikk Sigurd Hoels nye roman *Stevnemøte med glemta år*. Bokhandlerne kunne også bestille eksemplarer av Erik Maria Remarques roman *Først elske – siden dø*, Gunvor Hofmos diktsamling *I en våkenatt* – og Rolf Jacobsens *Hemmelig liv*.

Diktsamling

ROLF JACOBSEN HEMMELIG LIV

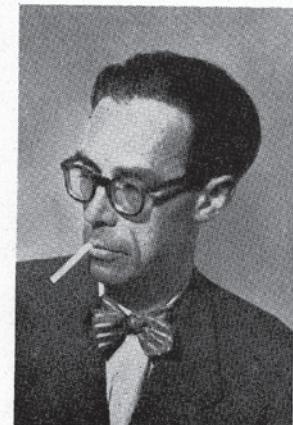
Rolf Jacobsen gjorde et ypperlig come back da han i 1951 etter mange års taushet utga diktsamlingen «Fjerntog». Disse diktene viste at denne originale lyrikeren — som var et av de store håp i 1930-årene — var i ferd med å innfri de forventninger man stilte til ham.

I den nye diktsamlingen i år, «Hemmelig liv», spiller lyrikeren Rolf Jacobsen for fullt. Neppe noen gang tidligere har han grepet så dypt og favnet så vidt. Med frodig, ofte bisarr fantasi og med den sanne artists formelle mesterskap åpner han dikteriske perspektiver i tid og rom og vekker resonanser som kan sveve fra var og klinger poesi til apokalyptisk uhyggestemning. Så rik og mangfoldig er samlingen i stoff, stemning og utformning at den vanskelig lar seg klassifisere. Vi skal ikke her innlate oss på det, og lar bare et enkelt lite dikt fortelle litt om hva samlingen *blant annet* inneholder:

Alle er barn når de sover
Da er det ikke krig i dem.
De åpner hendene og puster
i den stille rytme som himlen har gitt
menneskene.

De spisser munnen som små barn
og åpner hendene halvt alle,
soldat og statsmann, tjenere og herrer.
Stjernene står svakt da og det
er en dis over hvelvene,

P. S. De vet vel at Rolf Jacobsen er en kollega av oss?
Han er medhjelper hos Gravdahl på Hamar.

noen timer da ingen
skal gjøre hverandre ondt.

Kunde vi bare tale til hverandre da
når hjertene er som halvt åpne blomster.
Ord som gylene bier
skulde trenge inn der.
— Gud, lær meg sovnens sprog.

★ ROLF JACOBSEN: HEMMELIG LIV. DIKT

Ca. 80 sider. Format 14 × 21,5 cm.

Neppe noen av forfatterens
samlinger har grepet så dypt
og favnet så vidt som denne.
Det er en særpreget og maktfull
lyriker man møter i disse
diktene.

Utsendes ca. 1. november.
Pris ca. kr. 12.00.

Bestilt: hf.

En kresen dikter

Det fins dikt som går *gjennom* skjemaene. Som om de var luft. Skjemaene altså. Og kanskje det er det de er. Gud vet om vi ikke levde i et slags poesiens skjemavelde før i verden. Nå har vi et annet skjemavelde etter hva vi hører. Det er vel derfor vi slipper det i poesien. Det rare er at de som raser verst over skjemaene i det offentlige liv, raser verst over at de *mangler* i – poesien. De mener vel som så at mottoet bør være «rette ting på rette plass –». Rolf Jacobsen er «modernist» – for så vidt som han ikke uten store betenkelsigheter skriver i tradisjonelle former. Han bruker gjerne frie rytmmer og nødig enderim. Viktigere enn at han vraker de fleste ytre karakteristika for «vanlig» poesi, er det at han har et syn på stoffet som er «moderne». Skeptisk, uten faktar, vemondigironisk slår han fast at alt er relativitetsteorier. Og han gjendriver snakket om det modernistiske diktets substansløshet med å skrive «Lyktestolpen» som overlyser mangt et tradisjonelt tramtataramdikt:

Så isnende alene i natten min lyktestolpe.
De små brosten hviler hodene tett omkring
den
der den holder sin lysparaly opp over dem
så ikke det vonde mørket skal komme nær.

Vi er alle langt hjemmefra, sier den.
Det er ikke håp mere.

Viktig er antitesen dikteren stiller opp i «Fluen i teleskopet». I «De store symfoniers tid» heter det at de steg mot himmelen «som solskimrende skyer med torden i [...] Nu strømmer ned igjen som regn, [...] og dekker jorden som en våt frakk, en sekk av

lyd». Kanskje det er Stavangerensemplet han tenker på.

Det antitetiske er i det hele tatt et stilmiddel Rolf Jacobsen nytrer med forkjærlighet, som i «Den ensomme veranda». «Monumentet» er diktet om den som fikk øynene murt igjen med syenitt og som da til gjengjeld oppdaget «det innvendige i verden». Men det er ikke Milton Rolf Jacobsen har tenkt på. Han var det tapte paradisets dikter. Rolf Jacobsens steinstøtte blir, i sin blindhet, fordi den kan se det kommende, «en fakkel for fremtiden».

I dikt etter dikt arbeider Jacobsen med motsetningene, også i det morsomme «Arkeologen» hvor siste strofe forresten kunne vært skrevet av Ernst Orvil:

Senere gravde han frem en paraply fra en tid de ikke hadde paraplyer, og en månedsbillett til Blommenholm men den var visst hans egen.

Rolf Jacobsen har også tidligere skrevet beåndet om buffeene fra den gangen begrepet «spisestue» var en integrerende del av enhver anstendig leilighet. Buffeene på to etasjer har overhodet hans tro, disse sorgmodige monstre som vi «puttet puddinger i om søndagene og linduker, hvite som misjonærer».

Men nå er ekkoet fra det store mahognyskapet forstummet, og lukten av kanel fra majestetiske hyller forduftet. –

Det rikeste eksempel på Rolf Jacobsens billedskapende evne finner vi kanskje i «Vinden og fontenen» hvor det heter om denne siste at den snart kan være «en nonne mellom barn en mild september», snart «et vått vindu i

november», etter igjen «det store duvende juletreet med boraks på alle grenene». Diktet er disse bildene. Ut over dem kommer det ikke. Det er imagisme av reneste springvann. Merkeligere er da det presise vesle diktet om kråkene – her er bildene fullkomne formidlene for tanken.

Mer alminnelig er Rolf Jacobsen i de diktene hvor han dommedagfilosoferer, som i «Mørk saga». Her er noe storartet ved bildene. De gjentar hverandre med små variasjoner i mange strofer. Linjenes retoriske prakt virker underlig selvomsigende. Det er ikke poesiens språk, men det la Cour i *Fragmenter* kaller «din ærgjerrighets funn». Nå er ikke Rolf Jacobsen bare en virtuos utnytter av antitesen. Like gjerne bruker han personifikasjonen som virkemiddel. Han ifører det dødelivets

kledebon, opphoyer det anorganiske til organisk, altså *besjeler*. Det brenner også en annen sommer på jorden, sier dikteren en steds. – Den, som vokser nedover, i mørket. Vet vi hva virkeligheten er? Er vi rot eller krone? Er vi ikke – under overflaten – også som «vridd som av hemmelige vinder» bestrålt av stjerner, «av svakt lysende sten?».

Så avslutter han da sine dikt med «Stavkirke», symboler på alt hemmelig liv – på alt det som overlever oss, det som er evighet, mot våre sekunder – – –

Hemmelig liv er en raffinert diktsamling. Den pådytter oss ingen floskler, plager oss ikke med noe følelsessvindel. Og slipper vi ikke samtidig å høre et hjerte banke? Men kanskje det er en feil på anmelderens hørsel – – –

ODD SOLUMSMOEN (1917–86) var fra Hamar der han i en årrekke var ligningsfullmektig ved Hamar ligningskontor. Denne stillingen kombinerte han med å være forfatter og kritiker. Han var litteraturkritiker i Arbeiderbladet med lyrikk som hovedområde. Solumsmoen utga romaner, noveller og dikt. Essaysamlingen *Bokormens forvarstale og andre essays* kom i 1977. Han skrev også innføringer i forfatterskap, *Cora Sandel, en dikter i ånd og sannhet* (1957) og *Kristofer Uppdal, domkirkebyggeren* (1959), og redigerte flere antologier, bl.a. *Dette står jeg inne for. Nordiske lyrikere velger dikt* (1969). Odd Solumsmoen ble en nær venn av Rolf Jacobsen, og han fortsatte å anmeldte Jacobsens diktsamlinger.

Rolf Jacobsens nye dikt

Rolf Jacobsen er blitt betegnet som «en av våre tidligste modernister». Og det frapperende ved hans to første diktsamlinger da de kom ut i begynnelsen av 30-årene, var jo nettopp dette at han i sine motiver, og i selve ordvalget, syntes å gjengi en ny og meget tidstypisk virkelighetsopplevelse. Også formelt var det delvis noe nytt han kom med. Selv de rent typografiske muligheter eksperimenterte han med, og det ble stort sett godtatt, en syntes liksom at det hørte med. Han var simpelthen en «modernist» med suksess!

Men en av grunnene til det var vel også at hans budskap meget lite var preget av den egentlige modernismens protestholdning. Det var snarere til noe visst profetisk aksepterende han lot seg inspirere av sine bensindunder og jernbaneskinner. I enkelte av disse diktene kunne han minne om en Walt Whitman, med sin allfavnende velde og sin beskrivende ordglede. Men han manglet det som hos Whitman var det vesentlige: den menneskelige inderligheten, den barnlige, nesten uropprinnelige naiviteten. Forsøkte han seg på den, kunne det føre til den banales sentimentalitet – som vi så i hans forrige (og tredje) samling i 1951.

Det han hadde i stedet var en artistisk overlegenhet, som den gamle amerikaneren saktens ikke hadde. Med et lite formelt kunstgrep kunne han få en til å smile, selv når han skildret vår moderne tids gassmaskerade, som i diktet «Arv og miljø» i 1935. Men leser vi det i dag, er det nettopp for dette artisteriets skyld det synes foreldet. Liksom all hans glede over stål, betong og harde ting kan virke utvendig og underlig fjern – også, eller ikke minst, når diktet tonte bort i en litt konturløs idéverden. Selvfølgelig var der unntagelser.

Men det som i dag gjør sterkest inntrykk i Rolf Jacobsens ungdomsproduksjon, på meg iallfall, er dels naturlyrikken, dels de diktene fra byen som uten å virke altfor frapperende, forteller om levende mennesker.

Og det er på en sammensmelting av disse til linjene han går videre, og langt videre, i sin nye samling nå i år. Kunstnerisk overbevisende, innlevd, og ikke bare artistisk fritt-til, står alltid mennesket i sentrum av hans naturlyrikk. Dets drøm og higen speiler seg i disse landskaper, det selv er med og former med sin evne til å se. Som når han taler om tømmeret, det som «har brødets farve og kvinnekroppens og den skinnende viljen i sig som kanskje kommer av stor kjærlighet». Han ser det flyte «sakte rundt store nes i en stille rytme som minner om dans». Og han kan slutte diktet med sin viten om, at «Det er disse ting stjernehimmelen er satt over: De dødes ensomhet, ungdommens mot og tømmer som føres langsomt avsted på store elver». Slik lar han nå symbol og idé gå sammen i det poetiske bildet.

Og slik har han også kommet lenger i sin rent formelle evne. Han er en av de meget få her hjemme som virkelig mestrer det frie verset, fordi han bruker den frie rytmen, han har en hensikt med den, og fordi han mestrer bildets teknikk. Riktignok er han ikke alltid like heldig. Og riktignok kan han ennå føle seg litt for tilfreds med det umiddelbart slående, som dette om «linduker, hvite som misjonærer», eller dette om det elektriske pianoet: «en musikk som knust is». Slike bilder løser bare diktet opp i adskilte pussigheter. Og ennå i denne samlingen har nok Rolf Jacobsen adskillige ganger latt

ordene få komme mellom seg og det han vil ha sagt.

Men vi finner også andre, mer poetisk bærende bilder, slike som ikke bare forteller noe om en ting, heftet til tingene som beskrivende signalement, men som forteller seg selv: som løfter fram av ordene sin syntese av menneskelig sammenheng, som gir oss tanke og følelse, de skilte erfaringer, forenet i det sette. Kanskje er det særlig mot

slutten av boken, i dikt som «Tømmer», «Harpen i jorden», «Alderdommen», «Midtsommernattens lys». Her er det ikke den ungdommelige, litt utvendige suksesslyrikeren vi møter. Heller ikke den usikker famlende fra forrige diktsamling. Nå synes det som Rolf Jacobsen har nådd fram, både til det høye overblikk og den dypere menneskelige modenhet.

PAAL BREKKE (1923–93) var forfatter, gjendikter og litteraturkritiker. Han debuterte i 1942, som flyktning i Sverige, med diktsamlingen *Av din jord er vi til*, og utga senere en rekke diktsamlinger, bl.a. *Skyggefektning* (1949) og *Roerne fra Itaka. En ring av dikt* (1960), og tre romancer. Tildelt Kritikerprisen i 1972 for diktsamlingen *Aftenen er stille*. Brekke gjendiktet bl.a. T.S. Eliots *Det golde landet og andre dikt* (1949), og redigerte flere antologier med oversatt lyrikk, bl.a. *Modernistisk lyrikk fra 8 land* (1955). Han var dessuten redaksjonssekretær i *Samtiden* 1947–53, redaktør for tidsskriftet *Diktets venner* 1958–62 og redaktør for serieutgivelsen *Nordisk Poetisk Årbok* 1963–67.

«Å si at *Hemmelig liv* er en ujevn diktsamling er som å si at et kraterlandskap er ujevnt. Leseren opplever svimlende fall ned i avgrunnen, men også storartede utsyn og hete pust fra ilden. Likegyldig er Rolf Jacobsen aldri. Og i sine beste dikt viser han at han er en betydelig lyriker.»

CARL KEILHAU, DAGBLADET 3.11.1954

«Sammenliknet med andre norske lyrikere, Jan Magnus Bruheim eller Tor Jonsson eller Inger Hagerup, er Jacobsen eksklusiv. Han undrer seg i sin egen verden og ser. Somme tider blir det litt vrient å følge ham. Somme tider gir han det enestående. Perler som Skinner helt av seg selv. Alle som er glad i lyrikk burde lese *Hemmelig liv*.»

NILS BRAANAAS, NIDAROS 13.11.1954

«For en dikter! Når man møter et av Rolf Jacobsens vellykte dikt, er man ikke et øyeblikk i tvil: her er en av poesiens storfolk på ferde. Et dikt av Jacobsen er en så særpreget foretelse, en så fantasifull lek med tanker og ord at man blir helt fjetret. Undrende og lykkelig står man igjen og mumler for seg selv: og så var det noen som sa at vi ikke har diktere her til lands.»

ESPEN SKJØNBERG, GUDBRANDSDØLEN 3.12.1954

«Til dem som kjenner Rolf Jacobsen fra før vil jeg gjerne si: *Hemmelig liv* betyr en fullstendig fornyelse og et gjennombrudd for dikteren. – Denne diktsamlingen er en gave til de elskere av poesi som har bevart sitt barnesinns undrende åpenhet.»

CARL FREDERIK PRYTZ, AFTENPOSTEN 3.1.1955

På bakgardsfest med Rolf Jacobsen

Å kome frå nord i Østerdal til stiftsstaden Hamar er noe nær ei klassereise, slik det verkeleg var den tid tog på Rørosbanen hadde kupé og sete etter lommebok, og valget for mitt vedkomande naturleg nok fall på 3. klasse.

At eg opnar på 3. klasse med tog er naturlegvis eit uttrykk for ei slags kledeleg beskjedenhet. Men det er attåt noe anna og meir substansielt, rett og slett eit forsøk på å etablere eit spor til den diktaren eg spinn noen ord omkring. Ei slags påstigning kanskje, og kvifor ikkje ty til toget slik Rolf Jacobsen gjorde den tid han begynte si livsreise gjennom sitt og vårt landskap, det inste og det ytste, korngylte åkrar, fjell og hav, mørke tunellar, krappe kurver, trege sporvekslar og farvel på ein siste stasjon.

Fjerntog, altså, for mitt vedkomande òg? Både ja og nei. Det er iallfall ikkje lengre slik at ein fer med fjerntog om ein snakkar om Rørosbanen. Der ligg skilnaden i tid og sinn, men neppe i draum:

Fjerntoget 1256 jager langs bortgjemte,
avlåste grender.

Hus efter hus vandrer forbi, gråblekte,
hutrende, skigarder, knauser og sjø
og de lukkede grindene. Da må jeg tenke i
morgendemringen:

Hva ville skje om noen fikk åpne for
hjertenes ensomhet?

Mennesker bor der, ingen kan se dem, de
går over gulvene,
inne bak dørene, nøden, stengte i øynene,

hårde av elskov de ikke
kan gi og som ingen får gi dem.

Hva ville stige høyere her enn fjellene, –
Skarvangkampene, hvil-

ken flamme, hvilken kraft, hvilke stormer av
rolig lys?

Fjerntoget 1256, åtte sotsvarte boggier,
Svinger mot nye, ustanselig ukjente
grender.
Kilder av lys bak rutene, usette brønner av
kraft langsmed fjellene
reiser vi forbi, haster vi forbi, bare fire
minutter forsinket til
Marnardal.

Det er ikkje snakk om Sørlandsbanen, enda mindre om Rørosbanen, ikkje eingong om Hamar stasjon. Men det dreiar seg om eit knutepunkt, og det er Rolf Jacobsen.

Eg treng ikkje seie det her, men eg seier det lell: Han er ein forfattar ein blir glad i. Eg har fleire eg beundrar, set pris på, synes både er engasjerande og opprørande. Men ein blir ikkje glad i dei. Det må vere noe med Rolf Jacobsens lyriske diktning som har ein annan psykisk temperatur enn mye av det som blir skrive av dikt. Temperatur er forresten eit feil ord, det er både for lunt og husvarmt og for meteorologisk. Kanskje kunne eg rett og slett snakka om varme, menneskeleg 36,8, og av og til for ikkje å overdrive, ei lesarglede som er på kanten av feber.

Som nordøsterdøl skal eg ikkje overgå mitt eige temperament. Vi verken ler eller gråt så andre ser det. Det gjeld å rasjonere kjensler, trur me, redde for at ein kan kome i skade for å

Foto: Geir Vestad

bruke dei opp. Det er derfor eg dessverre deler skjebne med dei fleste i mitt grannlag, livredd for å vere sentimental, enda eg eigentleg er så lettrott som ei maibrur. Men ingen skal få sjå at eg gråt. Enda godt at det meste av verdi foregår innvortes.

Eg bør kanskje få sagt at eg ikkje kjente Rolf Jacobsen personleg. Så når eg forsiktig er innom diktas hans og indirekte opphavsmannen, er det snakk om ein litterær relasjon. Ein lesars reaksjon skulle eg vel ha sagt, og må legge attåt ikkje eingong ein studerande lesars, for det er år og dag sia eg som hovudfagsstudent ved Universitetet i Oslo, las lyrikk som pensum og analyserte kvart ord som var det gull. Det eg kjem til å seie er ein medopplevande lesars synsing. (I parentes sagt, rart så mye forakt folk legg i synsing, som om det var noe latterleg innhaldslaust.) I oppleivinga av diktekunst vil eg påstå at evna til å synse er vel så viktig som evna til å forstå. Vår forstand – tilslipt rasjonell og målretta materialistisk etter år under pedagogisk tilsyn – er ein overvurdert reiskap til innsikt.

Rolf Jacobsen er tilgjengeleg. Derved er det ikkje sagt at han er enkel, men han er ein grei diktar, som slepper alle inn til si diktning. For dei som liker det enkle er han slik samansett i si verd, både i form, biletbruk og meinings, at dei kjänner han som sin. For dei som krev eit komplekst og komplisert poetisk landskap å vandre i, inviterer han også inn til det. Dei einaste eg kjem på som kanskje kunne ønske seg ein annan Rolf Jacobsen, må vere dei som på død og liv skal gjøre lesing av lyrikk til ein kamp med forstanden, og som gler seg mest når dei etter kampen, ukjørte, kan konstatere at diktaren vann. Heller ikkje denne gongen makta eg å forstå det uforståelege! Ein kan nestentru at folk med forsett gjer sjøl det enkle komplisert for å få ein grunn til å vere offer, ja martyr. Er det av denne grunn at så få menneske les lyrikk? Eg veit ikkje, og har eigentleg ikkje tenkt så nøyte etter. Men det er faktisk slik at ein av og til kan treffe folk som kjänner seg såra etter sine første fektingar med poesien. Det hjelper ikkje å tilkalle Røde Kors eller andre redningsselskap heller.

Det eg slik prøver å seie er at å lese dikt er ei personleg sak. Ein må iallfall i utgangspunktet sjå det som står. For den enkle opnar Jacobsen beredvillig og generøs eit fabelagt univers. For den krevande og kompliserte er det meir enn nok å hente, og for den lærde anten han er forfina av natur eller arkeologisk av filosofi og filologi, er Jacobsen ensyklopedisk til overmål.

Bøkene hans utgjer ein poesiens marknad. Dermed gjer eg han verken meiningslaus eller retningslaus, han veit det han veit og han vil det han vil.

Eg tenker tilbake til mine studiedagar. Rolf Jacobsen vart frå første stund, med første bok *Jord og jern* i 1933, rekna som modernist, og det med rette. Det høvde inn i 30-åra, da det nyaste da som no, var det mest moderne, og det modernistiske spreidde seg som begrep i amerikansk og europeisk lyrikk. Det er ingen tvil om at Rolf Jacobsen var moderne, fordi han så sterkt kom til å finne uttrykk for si tids puls utan å bli moterett. Han braut dessutan med rytme og rim slik desse elementa vart oppfatta som poetisk berande tradisjon, og skreiv ikkje regelbunde strofisk, men i kortform symfonisk.

Eg veit ikkje om det eigentleg var eit bevisst opprør mot det den tids store namn representerte. Det var iallfall først seinare Arnulf Øverland og hans gelikar tok dei som skreiv annleis enn han sjøl, i streng skole. I mi studietid vart Jacobsen hyppig anvendt i einkvar diskusjon som modernist, anten han var det eller ikkje. Men så kjem det underlege: I dag er han visst framleis modernist. Han må med andre ord vere ein slags evig modernist. Det er reint forbløffande om ein tenker slik, for dermed vil han vere framfor si tid mange år enno. Samtidig med oss, ja og framfor oss.

Eg tok for sterkt i: evig modernist? Eg burde vere forsiktig, for med alderen opplever eg at lite varer evig, bare eit par decennium eller så. Kanskje kunne eg i staden seie at det er i modernisten Rolf Jacobsen at eg når att meg sjøl og fattar at det han seier til meg i si form, sine motiv, si livskjensle, stadig kjennes moderne i mi bevisstheit. Det er godt gjort, anten eg no skal takke Jacobsen eller meg sjøl for det. Lærde vil prosedere på ulike måtar å sjå det på. Kanskje modernitetten spring ut av det Rolf Jacobsen sjøl seier, at diktet er ei forlenging av journalistikken, gir nyheitene forstand, så å seie. «Diktet begynner der hvor avisene slutter. Det forsøker å tøye linjene enda litt lenger ut. Som musikken, som maleriet, som matematikkens tegnspråk, prøver det å utvide vår erkjennelse, vår horisont og våre protester, til områder der

hverdagens alfabet ikke strekker til», skriv Rolf Jacobsen. Som skundar seg med å punktere alle fine forklaringar inkludert si eiga, og seier om dikta sine at «det skulle ikke være nødvendig å leie dem i hånden, så skrøpelige bør de ikke være».

Nei, så skrøpeleg er dei ikkje. Det spennande med dei, som gjer at han skil seg ut, er at mange av dikta hans faktisk er lyriske kommentarar, innsiktsfylte med ettertankar og hjartelag og kunnskapsbasert vett, til sentrale karakteristika ved samfunnsliv og samværsliv, til natur, til utvikling og avvikling, til stadige endringar. Denne modernisten er ikkje utdatert. Han fins, nær oss. Det er noe fascinerande og sjærmerande med kloke folk som ikkje prøver å belære andre, men gjer det likevel.

Etter mi oppfatning, men det er ingenting å skrive heim om, syns eg det er faretrugande lite humor i lyrikken, akkurat som i Bibelen og andre store litteraturar. Det kjem av at alvoret er tillagt mest prestisje. Folk elskar å pine seg med sørgelege omstende, fordi dei elskar å synes synd i seg sjøl.

Det gjer ikkje Rolf Jacobsen. Til gjengjeld er han ofte og på uventa stader – eit trekk ved all humor – humoristisk. Også ironisk, satirisk, men mest humørfylt. Det er urovekkande mye alvor i humor. Slik sluttar diktet «Mennesker i rulletrappen»:

Slik blir det etterhvert en helvetes sak
å rives ut av likegyldigheten
og drømmene. Eftersom rulletrappene
så sjeldan (bært bært) får motorstopp
underveis.

Eg har for lengst oppdaga at dette visst blir meir enn tenkt, om meg sjøl. Eg håpar det ikkje går ut over Rolf Jacobsen, slik at hans dikt tar skade av det. Det er forresten ikkje til å unngå at ein reint personleg kjem inn i bildet når ein har med lyrikk å gjøre. Ein er tvungen til å snakke om sine eigne opplevingar. Bare av og til, ved store nasjonale mönstrar, er dikt ei slags fellesoppleving og næraast ein massesuggesjon som får oss til å bryte ut i sunn patos, eit ja vi elsker, eller eit Åge Aleksandersensk referang. For det meste er

dikt plassert stillferdig i einsemd. Det vil seie i tosemid, tosomheit.

Eg må tilstå at eigen alder etter kvart nok gjer seg meir og meir gjeldande i det eg les, utan at eg eit sekund vil innrømme at eg dermed er psykisk og mentalt avleggs, og inntørka i mi evne til å oppleve poesi. Eg finn forresten tidleg teikn på Rolf Jacobsens overberande innsikt i alderdom, eller rettare i at åra går og menneske går i same takt, eller utakt. Vi dreg på åra, blir det sagt, eller åra dreg på oss, for ikkje å seie dreg frå oss, og vi kjenner suget frå 25-meters langtransport som sprenger alle 80-soner for å nå Trondheim før kveld eller evighet. Eller vi merkar for eksempel det frostbleike gufs frå ein lyktestolpe som står att når gata er tom og alt folket sov.

Diktaren pyntar ikkje på det. Lyktestolpens skjebne er uavvendeleg:

Så isnende alene i natten min lyktestolpe.
[...]
Vi er alle langt hjemmefra, sier den.
Det er ikke håp mere.

Eg prøver å halde all pessimisme i sjakk, om eg ikkje tenkjer så positivt som ein sterk nord-østerdøl som fekk pacemaker som 95-åring, og vart vilt begeista over bruksanvisninga som i klartekst fortalte at han slapp å bytte batteri på 15 år. Men det er no ein gong slik med fleire enn meg at vi har meir tid til dei undringar som Rolf Jacobsen illustrerer, for eksempel i diktet «Pusteøvelse», der han pressar oss i vår nære kunnskap med refrenget «hvis du kommer langt nok ut», og seier det slik til sist:

Hvis du kommer langt nok ut
får du se Universet selv,
alle lysår-milliardenes summer av tid,
bare som et lysglimt, like ensomt, like fjernt
som juninattens stjerne
hvis du kommer langt nok ut.
Og ennu, min venn, hvis du kommer langt
nok ut
er du bare ved begynnelsen
– til deg selv.

Det minner meg om mange og lange samtaler

over telefon – det vart kommunikasjonsmåten i dei siste åra – eg hadde med min gode venn og sambygding Kjell Aukrust. Etter innfløkte vandringer i psykologi og somatikk der han skildra sine besvær frå grå stær til prostata, med hjarte og sjel inniblenda, stansa han alltid opp, nølte som om han stod lengst ute i universet, ved fattegrensa, og spurte: Ja men, Ola, attom der at, da? Attom der att? Eg er for lettørt i kropp og hue og tanke til å forkynne stodige refleksjonar om samanhengen mellom barndom og alderdom, men det forekjem meg at evna til undring begynner tidleg, avtar midtvegs i livet der alle menn, især menn, veit alt og meistrar alt, til dei begynner å undrast på nyt.

Diktet «De gamle damer» er trykt i diktboka *Hemmelig liv* frå 1954, men uttrykker seg underfundig om dei store samanhengar i eit liv. Rolf Jacobsen kjem ofte tilbake til dei, men her seier han:

De unge kvinnene med lynsnare føtter,
hvor blir det av dem.
De som har knær som små kyss og
sovende hår?

Rolf Jacobsen fann dei att, eller rettare fann ho att. «Det var her →», seier han i *Nattåpent* frå 1985, altså 41 år seinare:

Det var her. Akkurat her
ved bekken og det gamle nypekjerret.
Sen vår iår, rosene er bleke ennå,
nesten som kinnet ditt
den første morgen bak døden.
Men det kommer,
bare lyset, bare duften, bare gleden
kommer ikke.

Men det var her
og det var kveld og måne,
bekkesildr
sånn som nå. Ta hånden min,
legg armen der.
Så går vi da
sammen i sommernatten, tause
mot det som
ikke er.

Det er det med dikt at ein kan lese dei og oppleve dei på fleire nivå, alt etter korleis ein sjøl er innretta, i hue og i evne til medoppleving, kanskje kan ein snakke om medkjensle. Ein kan sikkert også nemne lysten til å fabulere, evna til å gi rom for fantasi. Det kan vel også vere spørsmål om trening, for ikkje å seie dagsform. Legg forresten merke til, eg er ikkje eingong på fornamin med Rolf Jacobsen, av respekt, kanskje bare av aldersbestemt ordbruk. Men like fullt, Rolf Jacobsens lyrikk er ein eidegod som er min, enda eg er glad for at eg deler han med mange.

Det kjennes av og til nesten som eit slags overgrep å gjøre ein diktar til sin. Diktaren sjøl er hjelpeasta i mine klør, forvarslaukt kasta for løvene, fortært om ikkje sundriven. Det er slik eg prøver å fortelje om nærliek og storleik. Rolf Jacobsen har ei brystvidde som ruver og ei uttrykkskraft som femner ulike nyansar av mitt kjensleregister. Eg trur det må komme av det den kanadiske multikunstnaren Carl Beam omtalar som *The Poetics of Being*. Slik eg opplever det har Rolf Jacobsen ei nesten utruleg evne til å finne innfallsvinclar som utdjupar vår eksistens. Er det for rumlande stort å seie det slik, og bruke meg sjøl for ikkje å misbruke andre uskyldige? Eg som på mange vis identifiserer meg med fjellbygda som kvardagens navle, eit bittelid midtpunkt i verda, men mitt, har funne ein meiningsselle i diktaren frå Skappels gate; Oslo-guten som vart Hamars poetiske fyrtårn og ein av Norges og Nordens største diktarar, var samtidig i stand til å dimensjonere sin kunst slik at det kunne treffen ein alvdøl i solar plexus.

Han er alvorleg nok, men som ofte elles, det glimtar muntern av alvoret for eksempel i diktet «Om å vokse nedover»:

Jo større byene blir
jo mindre blir menneskene.
Jo høyere husene stikker mot skyene
jo lavere blir de som må bo der.
I New York er du bare 10 cm.
I London og Singapore kanskje en
engelsk fot.
Og byene vokser og vokser
og livet ditt blir mindre og mindre verd.
Snart er vi høye som gresstuster bare,

og kan tas med en plenklipper
tidlig en søndag formiddag.
Eller hva tror du?

Det er slike noen kunne tenke seg å drive valkamp på, gjere distriktpolitikk av, eller som eg, bruke til styrke for eigen identitet i mi utkantrend, der eg stirr midt mellom overmot og mismot. Og løfter meg sjøl etter nakken i glede over at rundt einsemda går elg og ekorn, og dagsaviser frå langt ifrå kjem i postkassa kvar einaste kvardagsmorgon, og mobiltelefonen lever halvstum i teknologisk skygge. Og så slår eg opp i Rolf Jacobsens *Alle mine dikt* og får eit nødvendig vitaminsjokk:

Det er ikke nødvendig
å bo i slike digre byer.
Det er ikke nødvendig
å rope høyt fra talerstoler
for å bli hørt.
Det er ikke nødvendig
stadig å tenke andres tanker
eller å snakke med andres munn.

Rart land, det her,
– bortafor Grorud.

Eg er glad i store byar, så tette av folk og eksos at ein må puste med gjeller. Eg er glad i New York. Første gangen eg var der, og det er mange år sia, brukte eg noen dollar eg hadde att siste kvelden, til å gå på fin restaurant, i 23. etasje om det ikkje var i 39. Iallfall høgt. Og det var storveges elegant, romsleg mellom borda, selskapskledde menneske, kvit damask. Ved eitt bord eit stykke unna meg, med eit blankpolert stykke parkett imellom, sat eit ung par, anten første date eller eitt års bryllaupsdag. Ikkje veit eg, men det eg såg, var ein nydeleg, vippande legg under den kvite duken, ein elegant sko, vippa, vippa. Og så skjedde det. Over den nyvoksa parketten kom ei lita mus, trippande. Ho tok peiling på den vippande foten.

Ei mus, her, på fin restaurant 39 etasjar over havet? Og eg såg for meg korleis dette ville ende, med ei vakker kvinne som sprang opp med eit hyl, løfta skjørtet og klatra til topps på stolen. Men nei, det var ei dum mus,

ho snudde og pilte tilbake der ho kom frå og ut av mitt synsfelt. Eg glømmer det aldri, forventninga, og undringa.

Dette er ein digresjon, og kanskje ein illustrasjon. Naturlegvis er det slik med oss at vi hugsar og bruker det vi set pris på. Eg stel ikkje, men ser eg noe eg liker, tek eg det, sa fanten, i eit gammalt ordtak. Ein stor diktar må finne seg i å bli husert med. Han er hjelpelaus på legd og i vår varetek. No er det vi som rår med hans poetiske utsegner, og tolkar hans idéar, hans visjonar, og gler oss ved hans ordkunst.

«Han kan få sagt det», er eit forsiktig rosande ord på mine ordsnaue kantar av kloden. Rolf Jacobsen kan få sagt det. Som sagt, han knyter ei heilt livsperspektiv til eit attkjenneleg glimt av erfaring:

Å sitte fastklemt, med knærne under haken, høyt over tordenværene og ripsbuskene, slik blir vår skjebne når vi vil til de fjerne kyster.

Slik er opninga i diktet «Fasten your seatbelts –», eit langt dikt fylt av menneske i presset frå tidsdifferensar, urolege ved eit tikk-takk som forøvrig er eit tilbakevendande Jacobsensk signal for tidsforlop, myldrande refleksjonar 15 000 fot over Atlanteren, og til sist dette:

No smoking allowed.
Please fasten your seatbelts.
Og så ned på jorden, til regnværet,
rulletrappene og drosjekøene.
Det er livet ditt
jeg skriver om.

OLA JONSMØEN (f. 1932) er fra Alvdal. Han debuterte i 1959 med diktsamlinga *Dagen, vinden og hjartet*, og har siden vært en allsidig forfatter. Det har blitt flere diktsamlinger, novellesamlinger, romaner, essays og en rekke barnebøker og morobøker. Mange kjenner ham også som artikkelforfatter og kåsør. De siste utgivelsene hans er novellesamlinga *Betongras* (2012), skuespillet *Nestig* (2013) og bildeboka *Johannes og bjørnen* (2013), sistnevnte i samarbeid med Unni-Lise Jonsmoen.

Den frodige bildebruken grensar av og til til ein kåsørs måte å illustrere sine poeng på, men er langt meir disciplinert, og dristig. Rolf Jacobsen forsøker – og lykkes – å bryte seg gjennom den fornuftsdefinerte virkelighet, effektiv, rasjonell, kjøleg, for å falle oss trygge besteborgarar i ryggen med ny innsikt og plagsam ettertanke. Rolf Jacobsen smalfilmar synsintrykk og foreinar det med alt han kan, har studert.

Alt han har sett og/eller lese seg fram til, slik at smalfilmen, ja endatil ørsmå snapshots, i våre auge blir eit drama i tre dimensjonar: «Undergrunnsbanene, fremskriftes mete-markar / gjennemhuller cementjorden som en ost».

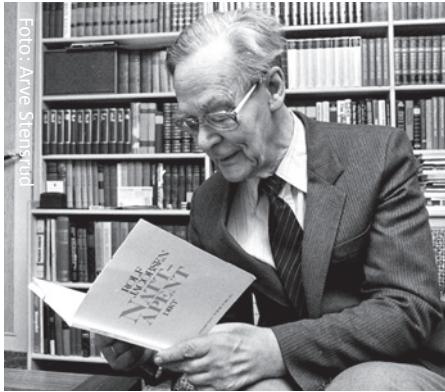
Mange dikt er bygd opp av det eg, som sagt, er freista til å kalle kåserande bilder med så eksplosiv muskelmasse at dei driv lesaren frå linje til linje. Om det ikkje verkar diskriminerande, i ei eller anna lei, vil eg samanlikne det med å sitte med ein veldreid krim i handa, spent på neste linje, men i motsetnad til krimsjangeren mest spent på kolon framfor eige etterarbeid.

Rolf Jacobsen komprimerer vår skjebne og plassering på verdenskartet, i biologien, arkeologien, demografien for den del, set kvardagane inn i eit kulturhistorisk perspektiv, og gir oss dikt som stadig skaper undring, forundring og lange ettertankar.

Kåseri laurdag 31. august 2013,
Tante Gerda, Hamar

Foto: Håvard Lillebo

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og forelesninger for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale:

post@rolf-jacobsen.no

eller

Gunnar Brox Haugen, telefon 958 87 695.

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 200 per år. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* 1–2 ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkto.nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

Samtale mellom ord og bilde

På ny har fotograf Arnfinn Johnsen fått med seg elever han underviser på Medie- og kommunikasjonslinjen ved Hamar katedralskole, til å skape et fotografi som så er montert til et Jacobsen-dikt. Eline Adolfsen, Simen A.L. Dølbakken, Sina H. Gulbrandsen, Marte Sandberg og Anne Petra Østli har gått sammen om å lage montasjen som nå henger sentralt i Tante Gerdas kafé i Hamar. Elevene har valgt å bruke diktet «Ventetid» fra samlingen *Headlines* fra 1969. Prosjektet er resultatet av et samarbeid mellom Hamar katedralskole, Tante Gerdas kafé og Rolf Jacobsens Venner. Et par ganger om året får nye elevgrupper den samme utfordring – å finne et dikt som Rolf Jacobsen har skrevet, for å så å koble det sammen med et fotografi de selv står for.

På én side sett kan det virke likelik å skulle sette et fotografi til et dikt, men ved nærmere ettertanke vil man kanskje kunne akseptere at det slett ikke er så enkelt. Skal fotografiet illustrere noe i diktet – eller skal det supplere diktet og tilføre noe? Vi kan ideelt sett kanskje se for oss at det er – eller bør være – en slags dialog mellom kunstformene? Kan i så fall så ulike uttrykksformer «snakke sammen»?

Skjønnlitterære tekster handler om noe – om hendelser og handlinger som har funnet sted eller finner sted. De viser til tidsforløp. Bilder derimot, de konserverer glimt av tid –

utsnitt. Slik er det også med fotografiet som de fem elevene fra Katta har skapt. Det avbilder en situasjon et sted på et gitt tidspunkt. Folk som kjenner Hamar, forstår at bildet er tatt på jernbanestasjonen. På bakveggen ser en skilt som viser til de rette sporene og til heisen – koordinater i et uklart og omskiftelig liv der mennesker kommer og går. På vårt fotografi avtegner det seg konturer av mange skikkelsjer. Bildet har i så måte noe felles med Jacobsens dikt som sirkler om det som «hender hver dag», om det «som kan hende» og om det «som aldri hender».

Antikkens grekere hadde to begreper for

Noen står ute i solen og venter andre
venter ved bensinstasjoner kafeer
er gode å vente i du kan sitte
og tenke på hva som kan hende
om det inntreffer
det du er redd for håper på
er likegyldig med iallfall
ventetid
i sykesengen på oboslisten eller
i billettøren alderdoms-
hjemmet men mest
venter vi på det
som aldri hender eller
hender hver dag like-
gyldig gutt eller pike eller
på døden rikstelefonen
og postmannen men mest
på det som gjør glad
det lille
du holder gjemt i hånden
det lillelille
du holder skjult
forsiktig
i den ene hånden.

tid: *kronos* og *kairos*. Kronos er et kvantitativt tidsbegrep. Det handler om tiden vi alle er så opptatt av å måle i det moderne samfunnet. Kairos viser på den annen side til noe kvalitativt: til det betydningsfulle øyeblikket, noe vi kan se for vårt indre øye og huske. Fotografiet som elevgruppen har laget, syns jeg illustrerer – og kanskje kommenterer – disse til ulike tidsforståelsene. Til venstre og sentralt i bildet ser vi bevegeligheten, det som skjer. Det er flytende og uklart. Til høyre står en ung kvinne forventningsfull, ventende. Hun er i fokus. Hun er den «noen» Jacobsen omtaler i «Ventetid». Slik ser jeg det.

SALG AV BØKER, PLAKAT OG TRESNITT

Rolf Jacobsen: En liten kvast med tusenfryd og fire rare løk. Ukjente dikt og tekster 1925–1993
Gyldendal 1996 (red. Hanne Lillebo)

Inneholder dikt, gjendiknninger, komposisjoner, sang- og slagertekster, artikler, noveller og andre prosatekster.

Hanne Lillebo (red.): Stier med lavmælt lys.
Om Rolf Jacobsens diktning
Gyldendal 2007

Essays og artikler av Steinar Opstad, Torben Brostrøm, Marit Grøtta, Nils-Øivind Haagensen, Hanne Lillebo, Christer Eriksson, Kirsten Marian Krog, Knut Ødegård, Roger Greenwald, Henning Howlid Wærp, Staffan Söderblom, Jan Erik Vold, Erling Aadland og Eldrid Lunden.

Ordinær pris kr 150,- pr. bok
Medlemspris kr 100,- pr. bok

Plakat illustrert av Anne-Lise Knoff

Høsten 1994 ble konserten *Rolf Jacobsen i ord og toner* holdt i Vang kirke med Lise Fjeldstad, Sinikka Langeland, Tom W. Rustad og Sven Nyhus med Hedmark Spellmanslag. Arrangører var Hans Kolstad, Hanne Lystad, Geir Løvold og Jørgen Østvang.

Anne-Lise Knoff laget et bilde spesielt for plakaten til denne konserten, inspirert av «den himmelske harpe», et motiv Jacobsen har benyttet i flere dikt, bl.a. «Regn» fra debutsamlingen *Jord og jern*. Plakaten kan ses i farger i venneforeningens nettbutikk: www.rolf-jacobsen.no/nettbutikk.html

Plakaten måler 34 x 60 cm og selges uten ramme.

Ordinær pris kr 150,-
Medlemspris kr 100,-

Ved forsendelse kommer porto i tillegg. Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no

Tom Gundersons karakteristiske portrett av Rolf Jacobsen

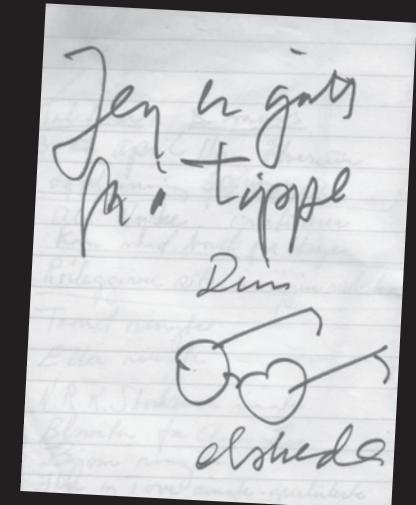
Rolf Jacobsens Venner formidler salg av Tom Gundersons tresnitt fra 1994. Portrettet er laget i to størrelser og selges uten ramme.

30 x 40 cm: kr 2 500 pr. stk. (oppdrag: 75)
64 x 80 cm: kr 5 000 pr. stk. (oppdrag: 50)

Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no

Tom Gundersen (f. 1951 i Skien) er utdannet ved Statens håndverks- og kunstindustriskole og Statens Kunstakademiet. Han har hatt en rekke separatutstillinger, og verkene hans er kjøpt inn av blant andre Kunst på arbeidsplassen, Norsk kulturråd, Museet for samtidskunst, Nasjonalgalleriet, Hamar kommune og Gravdahl Bokhandel.

Fra Rolf til Petra. Lapp funnet i notisblokk i Skappels gate 2.

**Vil du støtte
Rolf Jacobsens
Venner
med din
Grasrotandel?**

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker. Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

Sett av dagene!

NORDISK
SAMTIDSPOESI-
FESTIVAL
**ROLF
JACOBSEN·
DAGENE**

Hamar | 6.–9. mars 2014

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no